

DELO GENERALNE SKUPSCINE ZDRUŽENIH NARODOV

Pritožba ZSSR proti vmešavanju ZDA v notranje zadeve drugih držav z veliko večino zavrnjena

Skrbstveni odbor za odpravo pretepanja domačinov v številnih področjih pod skrbstvom

Pariz, 12. jan. (Tanjug): Generalna skupščina OZN je na večerajšnji plenarni seji...

orožitvenim ukrepom, so ostala glavna nasprotja med ZSSR in zahodnimi silami...

Plenum Generalne skupščine je nato obravnaval drugo točko dnevnega reda...

Ko je govoril v imenu ZDA, je sedem delegatov pa se je glasovanja...

Sovjetski delegat Višinski

ameriški delegat Michael Mansfield poudaril, da je sovjetska pritožba samo izgovor...

Po trditvi Višinskega, da bodo ZDA odgovorne za posledice morebitne uporabe zakona o vzajemni varnosti...

Delegata ZDA in Čile sta stavila na današnji seji gospodarskega odbora resolucijo...

Anthony Eden o važnosti Malaje in Indokine

New York, 12. jan. (Tanjug) Britanski zunanji minister Anthony Eden je prejel večeraj, kakor smo že poročali...

Ko je govoril o daljnovzhodnih vprašanjih, je Eden rekel, da morata Velika Britanija in Francija ohraniti svoje postojanje v Malaji in Indokini...

roča primerno akcijo v območjih, kjer vlada lakota.

V skrbstvenem odboru so obravnavali francosko-brazilske resolucije, ki zahteva odpravo pretepanja domačinov...

Angleška posadka v Egiptu je obkolila in preiskala dve egiptovski vasi

Kairo, 12. jan. (AFP). Predstavniki britanskega veleposlanstva v Kairu je danes sporočili, da je večeraj 400 pripadnikov britanskih padalskih enot...

V Pan Mun Jomu nič novega

Pan Mun Jom, 12. jan. (Tanjug). Na današnji seji podobora za premirje ni bil dosežen nikak napredek...

Seja podobora za izmenjavo ujetnikov, ki je trajala štiri ure in pol, je potekala tudi danes v razgovoru okoli vprašanja prostovoljne repatriacije ujetnikov...

Kakor javlja Reuter iz Washingtona, so se države, katerih vojske sile se

Kritična točka v evoluciji povojne Evrope prekorajena

Washington, 12. jan. (Tanjug) Zunanji minister ZDA Acheson je izjavil, da pomeni ratifikacija Schumanovega načrta v zahodnem parlamentu prehod čez kritično točko v politični evoluciji povojne Evrope...

»New York Times« poudarja v svojem komentarju, da so v Bonnu napravili odločen korak za združitve Evrope...

Demonstracije invalidov v Rimu

Rim, 12. jan. (Tanjug) Večeraj je demonstriralo v središču Rima 800 brezposelnih invalidov. Demonstranti so protestirali proti ramskim podjetjem, ki nečejo zaposliti invalidov...

Ista nevarnost - za vse

Le skupno delo bi zavrlo in preprečilo potujčevanje slovenskega zahoda

Trst, 12. jan. »Primorska dnevnik« objavlja uvodni članek slovenskega primorskega književnika prof. Andreja Budala »Ista nevarnost - za vse«...

ni, idealisti ali materialisti itd. Borba Slovencev proti temu cilju pa bi bila mnogo lažja, če bi se vsi Slovenci borili združeno...

Napadalnost in pravo

V pravnem odboru Generalne skupščine Zdrženih narodov je bila te dni zanimiva razprava: komisija, katere naloga je bila proučiti pravno definicijo napadalnosti...

Naravno je, da bi takšna pravna formulacija vezala roke Varnostnemu svetu, ki je po Ustavni listini Zdrženih narodov pooblaščen, da v primeru kake agresije izvede protiukrepe.

Značilno je, da se sovjetski predlog pravne definicije agresije oklepa »klasičnega« načela, kot so n. pr. pomorska blokada, da pa nameroma pušča v nemar suhozemni embargo...

Krste s trupli ameriških vojakov, ki so padli v Koreji, pripravljene za prevoz v domovino

ZDA so odklonile novo sovjetsko noto

Moskva, 12. jan. (Tanjug) Zunanje ministrstvo Sovjetske zveze je znova protestiralo proti zakonu o vzajemni varnosti, ki ga je oktobra sprejel kongres ZDA...

Leto preizkušenj za angleško industrijo

London, 12. jan. (Tanjug) Predstavniki britanskih industrialcev Archibald Forbes je izjavil v Glasgowu, da bo leto 1952 doba preizkušenj za britansko industrijo...

Evropski ministrski odbor za premog

Pariz, 12. jan. (Reuter) Upravni svet organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje je sklenil ustanoviti poseben ministrski odbor za premog...

Francija misli priznati LR Kitajsko?

Pariz, 12. jan. (Tanjug) Glede na razvoj položaja v Indokini razpravljajo v francoskih diplomatskih krogih o možnosti diplomatske priznanja Kitajske in njenega sprejema v OZN.

Prva seja sekcije bivših internirancev

V Beogradu je bila prva seja sekcije bivših internirancev in izgnancev. Seji sta prisostvovala tudi generalni tajnik Zveze borcev Jugoslavije Velimir Stojnić in član tajništva Marjan Vovoda...

Žarometi ob Suezu

Ameriški časninar Albion Ross je nedavno obiskal kraje ob Sueskem prekopu. Zapiske o svojem obisku je objavil v ameriškem listu v New York Timesu.

Cloveka, ki obišče taborišča v območju prekopa, je nehoti nekoliko strah. Nihče se ne giblje brez oboroženega spremstva. Do zob oboroženi v bunkerjih skriti stražarji, noč in dan budno opazujejo vhode v taborišča...

taborišča imajo policijsko uro že ob 5. popoldne. Povelje na oglasnih deskah pravi, da se morajo v primeru napada vsi vojaki, ki niso v tistih enotah, javiti z orožjem v roki dežurnemu oficirju...

Interese Velike Britanije v območju Suez je branijo elitne čete, ki štejejo 80.000 mož: padalcev, škotskih gardistov, komandosov, oboroženih s topovi, tanki in letali...

predstavlja rešitve. Vzdrževanje in oskrba britanskih čet je izredno težavna; po evakuaciji Egiptčanov iz območja Sueskega prekopa je zamrlo življenje v pristaniščih; promet skozi Sueski prekop je večkrat ustavljen...

Angleška patrulja preiskuje avtomobil in potnike na cesti Ismailija-Suez

In vendar vse kaže, da ni pričakovati skorajšnje rešitve spora. Egiptovska vlada odklanja vsakršna pogajanja, dokler ne bodo evakuirane britanske čete, in najbrž tega stališča ne bo izpremenila. Opazovalci pravijo, da vzrok temu ni samo to, da vlada resnično hoče evakuacijo britanskih čet, temveč tudi to, da se po-

samezni politiki bojijo celo samo pomisliti na pogajanja; zaradi groženj nekaterih, ki že sedaj očitajo posameznim članom vlade, da so preveč miroljubni. Britanska vlada pa je odločno izjavila, da se je sicer pripravljena umakniti iz Egipta, toda šele potem, ko bo z Egiptom sklenjena nova pogodba: torej po pogajanjih.

Kakor poročajo, sta se v tem smislu nedavno sporazumela tudi Churchill in Truman v Washingtonu; ugotovila sta, da je nujno ustanoviti poveljstvo Srednjega vzhoda, v katerem bi sodeloval tudi Egipt. Vendar so tudi ta sklep, oziroma priporočilo predstavniki egiptovske vlade odločno odklonili.

rešitev bi bila evakuacija, vendar takšno rešitev v primeru Egipta list odločno odsvetuje. Cetrtil pa bi lahko s spletkami in podobnim postavili na vlado kakega odločnega človeka ali diktatorja, ki bi z odločnimi ukrepi spripravljal stvari v red; za takšno rešitev se list zelo ogreva.

Ravno nasprotnega mnenja je neodvisni list »New Statesman and Nation«, ki opozarja, da ima Egipt prav, če že ne po zakonu, pa vsaj moralno. Vrsta britanskih vlad namreč že vrsto let obljublja, da se bodo britanske čete iz Egipta umaknile; zadnji je to obljubil Atlee l. 1946, ko je dejal, da bodo vsa ta vprašanja rešena v najkrajšem času. List opozarja na posledice, ki jih ima lahko politika sile, ki prepada med prebujajočimi se bližnjim vzhodom in zahodnimi državami samo poglablja, in predlaga, naj Velika Britanija izroči skrbništvo nad prekopom in vojaškimi postojankami Organizaciji zdrženih narodov. Četudi je ta predlog morda še najboljši, pa je malo verjetno, da bi vanj privolil Egipt, ki noče nikakršnih nasvetov, še manj pa Churchill, ki si je zastavil kot glavno nalogo: okrepiti britanskega imperija.

Za črno zlato in za varčevanje z milijoni

Delavski svet rudnika Trbovlje v luči borbe za premog in za pravilno gospodarjenje

Dvorana rudniške restavracije v Trbovljah se polni bolj in bolj. Iz vseh obratov prihajajo: iz Zahodnega, Vzhodnega, z Neže, separacije, strojne delavnice in iz zmanjšanih obratov. Ob določenih uri pripeljejo se rudarji iz Hrastnika ter Ostrega in delavski svet začne zasedati. Prostorna dvorana je skoraj polna. Tu je prvak trboveljskih udarnikov in zvezni ljudski poslanec Zagoršek, tu je 23-kratni udarnik Petek iz Hrastnika ter še številni drugi prvaki borbe za premog. Tu so najboljši kopači, tesarji, kovači, jamski nadzorniki, vozači, mehaniki in navadni delavci — sami trdi in koščeni obrazi, katerim se pozna, da so iz rudnika, čeprav so umiti in lepo oblačeni, kakor da je praznik. Med njimi so tudi obratovodje, inženirji in drugi vodilni ljudje iz uprave. Predsednik Alič pozdravi navzoče, ugotovi sklepčnost in preide na prvo točko dnevnega reda...

Tako se sestaja delavski svet rudnika Trbovlje približno vsake štiri tedne, medtem ko njegov izvršilni organ, upravni odbor, zaseda skoraj vsak teden. O čem razpravljajo, o čem sklepajo?

Borba za premog v preteklem letu

Zaradi nekaterih nepredvidljivih zaprek (izpad proizvodnje dnevnega kopa za okoli 40% zaradi izredno slabega vremena v lanskem letu, pomanjkanje delovne sile v jami itd.) trboveljski rudarji plana v lanskem letu niso dosegli. Ali pa to morda pomeni, da se zanj niso borili?

Ne, to tega ne pomeni! Saj se je od kopni učinek na moča v enem shtu. Ki je znašal v letu 1950 4.63 tone, dvignil v letu 1951 na 4.80 tone ali za 3,7 odstotka. Tudi neupravičeni izostanki kji so znašali leta 1950 0,75%, so padli lani na 0,3%, medtem ko so znašali leta 1949 0,8%, leta 1948 pa celo 1,5%. Prav tako je v zadnjem času padel tudi odstotek bolnikov, in sicer približno od 9% v prvem polletju na 7,5 v drugem polletju. Vsi izostanki skupaj, upravičeni in neupravičeni, ne presegaajo do voljene višine, čeprav bodo do konca tega meseca v glavnem vsi rudarji izkoristili tudi svoj lanski letni dopust. Ker se v prejšnjih letih ni dogajalo. Ker pa rudniku še vedno primanjkuje okoli 300 jamskih delavcev, potrebe po premoğu pa neprestano naraščajjo, so delati kakor že nekaj let pogosto tudi ob nedeljah. Za nedeljsko delo so izkoristili več kot eno četrtino nedelj ter samo v tem prostem času nakopali 4,9 odstotkov celokupnega premoga.

Ne le čim več premoga, temveč tudi boj za nižjo ceno

Drugo osnovno vprašanje s katerim se ukvarja delavski svet trboveljskega rudnika, je borba za dobro gospodarjenje. Se ob koncu prvega polletja lanskega leta je pokazala bilanca nad 9 milijonov nadplanske izgube, ki jo je povzročalo predvsem veliko nesozamerje med produktivnimi in neproduktivnimi uslužbenci podjetja. Ker povzroča tako gospodarstvo skupnosti nedopustno škodo, po drugi stra-

Z vsemi temi in podobnimi ukrepi so dosegli, da je ostala polna lastna cena premoga kljub zelo poslabšanju pogojem (likvidacija že iztrošenega dnevnega kopa Dobrna, ki je dal zaradi lažjih odkopnih možnosti mnogo cenejši premog kot jamski obrati, itd.) skoraj ista kakor v letu 1950.

Toda to še niso niti zdaleč vsa vprašanja s katerimi se je v zadnjem času ukvarjal delavski svet trboveljskega rudnika. Ker povzročajo proizvodnji premoga veliko škodo pogoste okvare pri mehanizaciji, ki je zelo zastarela in iztrošena. Je upravni odbor na predlog delavskega sveta postavil posebno komisijo za pregled mehanizacije v vseh obratih. Po tem pregledu so na pobudo delavskega sveta začeli graditi v sami jami posebno delavnico za popravilo strojev. Ta bo v kratkem že začela obratovati, nakar bodo odpadli naporni in dragi prevozi strojev iz jame in nazaj ob posameznih okvarah. Podobno je bilo s pregledom delovišč, primernih za zasekovanje, s sestavljanjem delovnega reda, s pripravljanjem sistematizacije delovnih mest, z urejanjem prevoza rudarjev na delo, s pregledom poslovanja žage, ki je pasivna, s pregledom stroškov za vzdrževanje zgradb, ki so po mnenju delavskega sveta presežili to, kar je bilo dejansko napravljeno. Z urejanjem vprašanja deputatnega premoga itd. Prav zdaj pa se delavski svet ukvarja z mislijo, kako bi iz lastnih virov rešil vprašanje delovne sile v jami, kakor tudi, kako bi paraliziral monopolizem mestnih trgovskih podjetij, ki povzročajo med rudarji precej upravičenega negotovanja. O vseh teh in še nešteti drugih vprašanjih je doslej že razpravljala delavski svet, razen vsega tega pa pojasnjujejo njegovi člani posamezna vprašanja rudarjem, ki so bili prej, ko delavskega sveta še ni bilo, o vsem mnogo slabše informirani. Od njih sprejemajo tudi najrazličnejše pobude in nasvete ter jih uresničujejo. Kljub vsemu temu pa za na prepreko rudniku vendarle nima zasluga delavski svet, pač pa tudi uprava rudnika in tehnični kader, ki se prav tako trudita za prospere rudnika, predvsem pa celotni kolektiv rudarjev, ki dela z občudovanja vrednim poštenjem.

Do kakšne mere se je delavski svet doslej že uveljavil?

Kakor večina delavskih svetov se tudi delavski svet v rudniku Trbovlje sprva ni takoj zmašil v svoji vlogi. Nekaj časa je taval sem in tja in se lovil za posamezne malenkosti ter si sploh ni bil na jasnem glede svojih nalog in pravic, ki mu jih daje zakon. Takrat je približno 10% članov delavskega sveta tudi odpadli, ker se jim ni zdelo vredno prihajati na seje. Toda to stanje ni trajalo dolgo. Člani delavskega sveta so nekolikokrat predsturali zakon o delavskih svetih in upravnih odborih in so kaj kmalu prišli na pot resničnega gospodarjenja z rudnikom kot s splošno ljudsko lastnino. V tej praksi je neprestano rasla tudi njihova gospodarska razgledanost, ki je pogoj za dobro poslovanje delavskega sveta. Sicer gledajo posamezni člani delavskega sveta še danes precej po starem in skrbje predvsem za trenutne koristi rudarjev. Ko pa je na dnevnem redu razpravljano o proizvodnji, o gospodarjenju z inventarjem, o borbi proti razmetavanju ali kaj podobnega, pa se le malo oglašajo k besedi. Vendar pa je v tem oziru na vsakem zasedanju bolje. Povprečna udeležba članov delavskega sveta na njegovih zasedanjih znaša zdaj že 75%, skoraj polovica pa je že takih, ki ne zamude nobenega zasedanja več in se vedno pogosteje oglašajo tudi k besedi. Zaradi rastoče gospodarske razgledanosti članov delavskega sveta in njihovega vedno večjega zanimanja za gospodarjenje je delavski svet tudi čedalje bolj samostojen in odločen, tako da pride tu in tam tudi do posameznih burnih sej. Vendar pa na koncu tako delavski svet kakor tudi upravni odbor navadno sprejmeta vse sklepe soglasno, kar je najboljši dokaz za pravilnost in nujnost posameznih ukrepov. Prišlo je že tudi do tega, da je delavski svet ovrgel posamezne sklepe upravnega odbora. Tako je bilo n. pr. lani poleti s predlogom posebne komisije upravnega odbora za delovni red. Ko je delavski svet ovrgel in izpremenil celo vrsto členov.

Razprave v delavskem svetu pa so navadno tudi zelo zanimive, ker rudarji po »knapovsko« povedo, kar mislijo. Ko je n. pr. delavski svet na neki seji razpravljal o rudniški restavraciji in menzi, ki sta do nedavnega skrajno slabo gospodarili, je nekdo izmed rudarjev zaklical: »Mene dajte za nekaj mesecev v restavracijo za natakarija!« Ko pa je upravni odbor podajal na seji delavskega sveta poslovno poročilo za dobo od januarja do septembra lanskega leta, člani delavskega sveta sploh niso hoteli poslušati poplave številk, ki jih ni bilo mogoče niti sproti beležiti, kaj šele obdržati v glavi. Pač pa so zahtevali, naj se poročilo razmnoži in razdeli med člane delavskega sveta. Razprava je bila nato preložena na naslednje zasedanje, ko je vsak izmed njih poročilo še doma temeljito pregledal in preštural.

S tem, da delavski svet dejansko posega v gospodarjenje rudnika, raste tudi njegov ugled med rudarji, ki vedno bolj občutijo, da postajajo s pomočjo delavskega sveta in upravnega odbora resnično gospodarji rudnika. O tem priča najbolj dejstvo, da prihaja večina njihovih prošnje in priitožbe ne več na upravo rudnika, pač pa na upravni odbor. Ki jih skupaj z delavskim svetom tudi rešuje. Teh je v zadnjem času že toliko, da se upravni odbor ne utegne več sam ukvar-

jati z njimi, pač pa je moral na em izmed svojih zadnjih sej postaviti tudi za to posebno komisijo.

Smisel za gospodarjenje in zavest gospodarja prodirata tudi med ostale rudarje

Seveda ne gledajo na delavski svet vsi rudarji enako in jih je še precej, ki gledajo nanj z ornalovaženjem. So pa celo tudi taki, ki vidijo v njem »forum, naperjen proti delavcem ali »forum, ki ima kaj malo besede, pač pa je le zato tu, da uprava rudnika laže uveljavlja svoje ukrepe. Tako, iz temelja napačno pojmovanje prihaja največ iz dveh vzrokov. Prvič podvzmetata delavski svet in upravni odbor med drugim tudi take ukrepe, ki so naperjeni proti prilaskanju rudniškega materiala, proti razmetavanju z denarjem in inventarjem, za delovno

čepav sindikalna podružnica trboveljskih rudarjev predvsem zaradi svojega slabega vodstva ne nudi delavskemu svetu skoraj nikakršne moralne podpore. Nasprotno temu prodira z vsakim dnem in z vsakim novim zasedanjem delavskega sveta bolj in bolj tudi med rudarje spoznanje, da gre za veliko in zgodovinsko stvar upravljanja in gospodarjenja z imovino, ki je last ljudstva ter s tem tudi njih samih. Obenem s tem pa rasteta tudi smisel za pravilno gospodarjenje ter delovni polet, v čemer je nedvomno glavni uspeh delavskega sveta v trboveljskem rudniku. Sicer je res, da zaenkrat vsem delavskim svetom še manjka medus, kakor je dejal nekdo izmed trboveljskih rudarjev na eni izmed njegovih sej delavskega sveta, v čemer je mislil na akumulacijo, s katero je doslej v celoti upravljala država. Ko pa bo delavski svet trboveljskega rud-

Trboveljski rudarji pri maršalu Titu ob zadnjem državnem prazniku.

disciplino, za izboljšanje asortimenta itd. Drugič — in tu je glavni vzrok — pa se je delavski svet v glavnem že dokopal do tega, da gleda z očmi gospodarstvenika na rudnik sam in na celotno gospodarstvo v državi, medtem ko posamezni rudarji še vedno vidijo predvsem le svoje ozke in trenutne osebne interese, o celotnem gospodarstvu, od katerega je v največji meri odvisno tudi blagostanje vsakega posameznika, pa ne razmišljajo mnogo.

Takih in podobnih pojavov pa je že zdaj komaj po dobrem letu, odkar obstaja delavski svet, čedalje manj,

niha razpolagal tudi z »medomo, kar bo novi finančni sistem najprej v manjši, kasneje pa v vedno večji meri tudi prinesel, pa lahko z gotovostjo pričakujemo, da bodo znali trboveljski rudarji skupno s svojim delavskim svetom in upravnim odborom, kakor tudi ostali delavci po vsej širni domovini še mnogo bolje gospodariti, kakor gospodarijo zdaj. Prav v tem ter v neprestano rastoči proizvodnji pa je najboljša in edino zagotovilo za vedno lepo bodočnost slehernega delovnega človeka v socialistični Jugoslaviji. —ms.

Uspehi hidromontaže v Mariboru

V štirih letih obstoja je delovni kolektiv Hidromontaže v Mariboru montiral naprave za hidrocentrale Mariborski otok, Savica, Mušič Reka, Sokolovica, Ozalj in druge. Sedaj zaključuje montažna dela na hidrocentralah Vinodol, Moste, Slap Zete in Rijekca Crnojevič. Do konca tega leta pa bodo montirali naprave na hidrocentralah Moste in Zavreli. Razen tega bodo letoš strokovnjaki hidromontaže začeli montirati naprave za hidrocentrale Vuzenica, Jablanica, Glava Zete, Zvornik in Jajce II. Vzporedno s tem bodo montirali tudi drugi agregat na Mariborskem otoku in rekonstruirali hidrocentrale v Manojlovcu.

Dr. Anton Peterlin:

V ponedeljek so začeli z rednim delom v novih sodobnih delavniceh (skladišču in avtogaraji), ki jih je zgradilo gradbeno podjetje Konstruktor v Mariboru. Podjetje je izreklo priznanje inž. Droneniku za požrtvovalno delo pri izdelavi projektov in podjetju Prvomajska v Zagrebu, ki je izdelalo moderne stroje za delavnice. Prav tako je podjetje pohvalilo nameščenice direktorje in delavce Hidromontaže, ki so zaradi pomanjkanja kredita opravili več tisoč prostovoljnih delovnih ur ter tako pomagali zgraditi nove objekte. V delavnice bodo popravljali tudi hidromehanske opreme za elektrarne.

Kakšne so bistvene določbe novega osnutka zakona o ureditvi ljudskih sodišč

Zvezno ministrtvo za pravosodje je avgusta lani predložilo zveznemu in republikanski vrhovni sodiščem v razpravo prednačrt novega zakona o ureditvi ljudskih sodišč. Sodišča republiška ministrstva za pravosodje in druge pravosodne ustanove so na to k temu načrtu povedale svoje pripombe. Ker prednačrt ni bil zadovoljiv, je vrhovno sodišče LRS nato izdelalo povsem nov osnutek tega zelo važnega zakona. Po vsestranski obdelavi je zvezna vlada predložila zakonodajnemu odboru zvezne ljudske skupščine osnutek tega zakona. Odbora sedaj o njem razpravljata.

V osnutku je točno označeno, katera so redna sodišča, katera so vojska sodišča in katera so posebna sodišča za posebno vrsto opravil, ki morajo biti določena z zakonom. S tem je podurjeno, da kakšnih izrednih sodišč naš zakon sploh ne pozna. Redna sodišča se delijo na okrajna, okrožna, vrhovna sodišča ljudskih republik in zvezno vrhovno sodišče.

Načelo dveh stopenj je tudi v novem osnutku dosledno izpeljano. Odločba, ki jo zaradi pritožbe izreče sodišče druge stopnje, je praviloma dokončna. Izjema je v osnutku zakona o kazenskem postopku, kadar gre za odločbo, ki je izrečena najstrožja kazen. Zoper tako odločbo naj bi bila dovoljena še pritožba na zvezno vrhovno sodišče. Izjema od tega pravila bi naj bilo tudi izredno pravno sredstvo, tako imenovana zahteva za varstvo zakonitosti, za katero smo predlagali, da jo novi zakon ohrani. Doslej je uveljavil to zahtevo republiški oziroma zvezni javni tožilec. Enaka pravica predsednika vrhovnega sodišča naj bi odpadla. Dana pa naj bi bila možnost strankam, da tudi same lahko uporabijo to izredno pravno sredstvo zoper pravomočne odločbe sodišč v bolj omejenem obsegu in v krajšem roku kakor republiški oziroma zvezni javni tožilec.

Število okrajnih in okrožnih sodišč, sedež in njihovo območje naj bi po izvedeni reorganizaciji okrajev menjalo lahko le zakon, da bi se tako dosegla večja stabilnost. Število sodnikov naj bi določali pristojni prezidiji republiških ljudskih skupščin. Za rudniške in pomorske zadeve naj bi zakon določil okrožna sodišča, ki bi bila pristojna za sojenje v teh posebnih vrstah sporov. Strokovnost sodnikov in njihovih pomočnikov naj bi ocenjevali posebni personalni senati pri okrožnih sodiščih.

Osnutek tudi predlaga, da naj bi razmejitve pristojnosti glede nadzora sodišč po nadrejenih sodiščih samih oziroma ministrstvih za pravosodje natančneje predpisal zakon. Za stran dela sodišče je glede na načelo neodvisnosti sodišč posebno občutljiva. Predlaga se, da naj izjava neposredni nadzor nad delom sodnikov in ostalega sodnega osebja predsednik sodišča, ne da bi imel pravico vmešavati se v reševanje konkretnih primerov, kadar sam ne odloča. Tudi višja sodišča naj bi nadzorovala delo nižjih sodišč, ne da bi mogla vplivati na odločanje v posameznih zadevah. Ugotavljala pa naj bi predvsem, ali nižja sodišča pravilno uporabljajo zakon in druge zakonite predpise, ali se posli opravljajo pra-

vilno in o pravem času in ali je pravilno izvedena organizacija dela sodišč. Ministrstva za pravosodje bi nadzirala delovanje sodišč na svojem območju v organizacijskem pogledu, glede ekonomske-financišne službe, pravilne zasedbe sodišča s potrebnimi osebnim itd.

Pogoji, da je lahko nekdo izvoljen za sodnika, naj bodo: državljanstvo FLRJ, 25 let starosti, končana pravna fakulteta, da je kandidat nekaznovan ali vsaj nekaznovan na kazen zopora nad 6 mesecev oziroma na kazen zopora zaradi hujših kaznivih dejanj, opravljena triletna pravna praksa in sodniški izpit. Za sodnika protnika pa je lahko izvoljen vsak državljan, ki je izpolnil 25 let starosti in ki je neporočen, Predsednike in sodnike vrhovnih sodišč izvolijo ustrezne ljudske skupščine z liste kandidatov, ki jo predložijo prezidiji. Predsednike, sodnike in sodnike porotnike okrožnega sodišča naj izvolijo okrožni ali mestni ljudski odbori območja okrožnega sodišča s tem, da izvoli vsak odbor določeno število sodnikov in sodnikov porotnikov. Kandidatno listo sestavi posebna kandidacijska komisija treh ljudskih odborov, ki jo izvoli ljudski odbor in v katero pritegne tudi predsednika republiškega vrhovnega sodišča. Podoben predlog je bil stavljen tudi za volitev okrajnih sodnikov.

Glede razrešitve sodnikov oziroma sodnikov porotnikov naj velja, da mora biti sodnik razrešen, če je bil obsojen zaradi kaznivih dejanj na kazen zopora ali kako hušjo kazen, ali če se ugotovi, da ni sposoben ali vreden, da opravlja sodniško službo. Na lastno prošnjo se sodnik razreši iz utemeljenih razlogov, obvezno pa, če je dosegel starost 60 let, oziroma sodnik porotnik, če je to službo opravljal daljšo dobo n. pr. nad tri leta. Predlog za razrešitev naj stavi ministrtvo za pravosodje oziroma pristojni ljudski odbor. Predlaga se, da naj se uzakoni nagrajevanje porotnikov, ki so vestno in redno opravljali svojo službo. To nagrajevanje naj bi izvršilo republiško ministrtvo za pravosodje. Nadalje je predlagano tudi določnja izdelava predpisov glede stala z sodniških pomočnikov, to je glede naziva, pripravniške službe, sodniškega izpita, in pogojev za napredovanje. Stavljen je bil predlog za neposredno odgovornost države za plačilo škode, ki jo povzročijo sodniki z očitno nepravilnim in nezakonitim opravljanjem službe. Država pa naj ima zoper take sodnike pravico regresa, če gre za zlonamerno ali hudo nemarno povzročitev škode. P.

Družbeni plan za Hrvatsko bo izdelan do 20. januarja

Glavna uprava za plan vlade LR Hrvatske sestavlja v sodelovanju z vladnimi sveti za gospodarstvo družbeni plan Hrvatske za leto 1952, ki bo sestavljen do 20. januarja, kakor bo predloženo javnosti zaradi diskusije. Ta plan bo vseboval poleg osnovnih porporec za vsi gospodarsko delavnost na Hrvatskem tudi kritične pripombe k zveznemu družbenemu planu.

Vtisi o znanstvenem življenju v Ameriki

Gmotni položaj ameriških znanstvenih delavcev ni v vseh primerih poznat

V prvi polovici septembra 1951 so bili v New Yorku trije kemijski kongresi, in sicer: 75. kongres Ameriške kemijske družbe (AKD), 16. sestanek Unije za čisto in uporabno kemijo in 12. Mednarodni kongres za čisto in uporabno kemijo (CUK). Komisije zadnjega kongresa so obravnavale tudi jedrsko kemijo in fiziko, tracersko tehniko (tehniko zaznavanih atomov), velemolekule, mehaniko plastičnih mas itd. Komisija za velemolekule me je naprosila, da podam v njenem okviru pregled o današnjem stanju teorije o vplivu hitrosti pretakanja na viskoznost razredčenih velemolekulskih raztopin. Sam sem potem prijavil v isti komisiji še predavanje o lastnostih raztopin takšnih nastitah molekul, ki so še tako kratke in toge, da so mnogo bolj podobne narahlo ukrivljenim palčicam, kakor čisto zamotanemu klobčiču. Na tem 12. kongresu kemikov so bili še trije drugi udeleženci iz Jugoslavije: profesorja Podhorski in Težak iz Zagreba ter prof. Micović iz Beograda. Podhorski in Micović sta bila oficijalna delegata naše države v Uniji, Težak pa je na 12. kongresu predaval o organizaciji znanstvenih kemijskih časopisov, pri čemer je zahteval osnovanje posebne mednarodne kemijske revije.

O obsežnosti kongresov dobimo približno predstavo, če vemo, da se je udeležilo jubilejne skupščine ameriške kemijske družbe skoraj 15.000 ljudi in da je bilo na programu zasedanj Mednarodnega kongresa za čisto in uporabno kemijo 1000 predavanj, ki so se v 16 sekcijah zvrstila v štirih dneh. Ves ogromni »obraba« se je razvijal v prenapoljenih hotelih sredi vele mesta tako nemoteno in točno po programu, da nisi mogel drugega, kakor občudovati sijajno organizacijo.

Pomembnost omenjenih treh kongresov ni bila toliko v neposrednih znanstvenih izsledkih. Za te so takšni kongresni preglasni, prenemirni. Njihova naloga je na eni strani propagandna in reprezentančna, na drugi strani pa, da nudijo udeležencem idealno priliko, skleniti poznanstva z drugimi znanstvenimi delavci in se z njimi pogovoriti neposredno o problemih svojih stroke. Ta osebna poznanja so neuprejeljive vrednosti in se ne dajo nadomestiti niti s še tako živahnim dopisovanjem. Amerikanci so ta pomemben kongres temeljito razumeli; povabili so velik del evropskih udeležencev v svoje tovarne, laboratorije in na visoke šole, kjer so le-ti imeli tudi predavanja.

Gotovo nima mnogo smisla podrobneje razpravljati o čisto znanstveni strani kongresov in o obiskih po raznih ustanovah. Verjetno bo marsikoga bolj zanimala splošna struktura znanstvenega dela in institutov.

Vtisi o znanstvenem življenju v Ameriki

naivni, kajti neredko mislimo, da lepi aparati kar sami ustvarjajo in dajejo znanstvene izsledke.

Prevelika tajinstvenost v nekaterih vojaških atomskih inštitutih resno ovira celokupni znanstveni razvoj

Poglavje zase sta jedrska fizika in kemija. Poleg velikih institutov v okviru državne atomske komisije, ki porabi letno nad milijardo dolarjev, ima skoraj vsaka ameriška univerza vedati. Njihova nedostopnost postaja vsak dan bolj neprijetna, skrivnostni teh laboratorijev pa nadležne, tako da se čedalje bolj množijo po znanstvenih časopisih pozivi o potrebi sprostitve znatno večjega dela znanstvenih izsledkov, če naj se prepreči trajna škoda znanstvenemu razvoju pri raziskavah atomskega jedra.

V vseh institutih in laboratorijih na kongresu in tudi povsod drugod, na cesti, v trgovini in uradih, me je presenetila izredna ljubeznivost; tem bolj, ker jo pri nzs bolj poredko srečamo. Marsikateri pomenek je postal zelo prisrčen, zlasti v institutih, kjer smo se pogovarjali o strokovnih problemih. Brez ovinkov in prikrivanja so mi pokazali mnoge najnovejše aparature, pripovedovalci težave pri zadnjih poskusih, objubilni so mi pomoč pri delu, vrhu vsega pa smo se dogovorili še za izmenjavo izkustev in izsledkov. Gmotni položaj mnogih znanstvenih delavcev je vse prej, kakor zavidanja (Nadaljevanje na 4. strani)

ali visoka šola še posebne nove institute za raziskave te vrste. Pospeševalnike, ciklotrone, sinhrotrome in betatrone za nekaj desetlet ali stotin milijonov voltov ima v Ameriki vsaka univerza in visoka šola, kakor v Evropi rentgenske naprave. Razvoj v tem pogledu je v Ameriki celo že tako daleč, da smatrato zadnji čas pospeševalnike za manj kakor sto milijonov voltov za stroje manjše vrste. O težki dostopnih ameriških vojaških atomskih laboratorijih ne vem ničesar po-

Delegati 12. mednarodnega kongresa za čisto in uporabno kemijo na narodni znanstveni akademiji v Washingtonu. - Od leve na desno: prezident ameriške kemijske družbe prof. N. Howell Furman - univerze Princeton, vodja ljubljanskega fizikalnega inštituta (pisc članka) univ. prof. dr. Anton Peterlin, ga. Ahron Katchalski in sodalec Weismannovog znanstvenega inštituta G. prof. Ahron Katchalski (oba iz Rehovotha, Izrael) ter univ. prof. zagrebške Tehniške fakultete Rihard Podhorski.

Anton Alič, predsednik delavskega sveta

ni pa stoji prav v Trbovljah že od predlanskega leta 16-stanovanjska rudarska stavba le napol dozidana, ker manjka denarja, sta se upravni odbor in uprava rudnika zamislila ob takem položaju. Skupno sta izdelala podoben načrt za odpravo teh nezdravih razmer, ki ga je pretresel in odobrili tudi delavski svet. Po tem načrtu so deloma prestemili na teža dela, deloma pa odpustili in stavili na razpolago posredovalnici za delo pri MLO oziroma upokojili okoli 450 oseb. Ta ukrep se je nanašal predvsem na zunanje obrate, saj se je število »sišhtov« v jami ob tej redukciji zmanjšalo le za 50. izven jame pa kar za 400. Zlasti število nameščenecv, ki je še v januarju 1951 znašalo 387 ljudi, se je občutno znižalo, in znaša zdaj le še 275 ljudi. Kako nujen je bil ta ukrep, nam kaže dejstvo, da se poslovanje rudnika zaradi tega ni prav nič poslabšalo. Seveda so pri tem obravnava vsakega človeka posebej in upoštevati tudi vse upravičene pritožbe, tako da se nikomur ni zgodila krivica in so danes vsi ti ljudje, razen nekaterih upokojencev in poročenih žena, že zaposleni drugje. Posledica tega in še nekaterih drugih gospodarskih ukrepov je bila, da je nadplanska izguba skoraj povsem odpadla, storilnost na moča v celotnem rudniku pa se je zvišala od 0,97 tone v prvem polletju na 1,05 tone v drugem polletju, kar znaša celo nekaj več kot 8%. Podoben ukrep je bila odprava prekomerne uporabe streliva, s katero so pridobili 3 do 4% več kosovnega premoga. Ta ima mnogo višjo ceno kakor prah in ostale drobne vrste, ki jih daje prekomerna uporaba streliva.

Značaj novega družbenega prispevka podjetij

Eden izmed najvažnejših elementov novega družbenega plana je družbeni prispevek, ki ga plačajo vsa gospodarska podjetja in naložbe...

Po osnovnem zakonu o družbenem prispevku in davkih se osnovni družbeni prispevek računa v določenem odstotku od plačnega fonda...

Podjetje mora svoj družbeni prispevek, v katerem je vračunan tudi prispevek za socialno zavarovanje...

Družbeni prispevek je zamišljen tako, da postane temeljna oblika državnih dohodkov iz gospodarstva...

Nekatera podjetja imajo spet znatno večje dohodke zaradi mnogo boljše tehnične opreme...

Zakon o družbenem prispevku in davkih določa še davek na presežek fonda plač...

Novi zakon o družbenem prispevku in davkih je logična posledica izvršenih velikih sprememb v našem gospodarskem sistemu...

Jugoslovanska razstava v Naneyju in Sidneju

V Sidneju so odprli veliko razstavo umetniških fotografij, ki ima naslov 'Jugoslavija, gledana z očmi umetniškega fotografa'...

Elektrifikacija Slovenskega Primorja

V preteklem letu so v Slovenskem Primorju posvetili posebno skrb elektrifikaciji podeželja...

Zgradili in opremili so razdelilno postajo v Sežani in 17 transformatorskih postaj...

Podjetje je doseglo velike uspehe tudi pri znižanju polne lastne cene...

Za investicijsko vzdrževanje, za montažno delo in nabavo opreme bodo v letu 1952 potrebovali okrog 30 milijonov din...

Tudi močne železne transformatorje včasih zviže močna burja

Tudi elektrifikacija vasi izven plana se je lani razmahnila. Na ta način je samo v postojanskem okraju zagorela električna luč...

Vtisi o znanstvenem življenju v Ameriki

(Nadaljevanje s 3. strani) pri katerih so večji dohodki kodisi posledica precej trgovskega značaja njihovega dela...

ta pa ima še odseke za elektroniko in akustiko, za računske stroje, za strojništvo, za metalurgijo, za geologijo...

Kakšen je splošni vtis, ki ga pravi ameriška znanost, in kje smo mi v primeri z njo? Na to vprašanje po enem mesecu bivanja v ZDA, tudi če bi se omejil samo na fiziko...

Spričevala in diplome niso vse - Ameriški študent ljubi tudi šport in ima zato dobre živce - Prost študijski program

Od študentov se zahteva precej, zlasti pri višjih akademskih stopnjah, kjer imajo v splošnem zelo strogo izbiro...

Videl sem pri New Yorku krasno urejeno srednje šolo, kjer se dekleta obvezno učijo tudi kuhanja in šivanja, fantje pa mizarstva in dela v mehanični delavnici...

Tudi vzgojitelji slepih so dobili priznanje

Včeraj dopoldne so se zbrali v dvorani Zavoda za slepo mladino v Ljubljani naši najbolj zaslužni vzgojitelji slepe mladine...

Novi zakon o družbenem prispevku in davkih je logična posledica izvršenih velikih sprememb v našem gospodarskem sistemu...

Naša država bo članica Evropske unije za sadje in zelenjavo

Trgovtinska zbornica FLRJ bo ukrenila, da se bodo podjetja, ki se ukvarjajo z izvozom sadja in zelenjave...

Naša podjetja bodo, preden se bodo članila v evropsko unijo, ki jo kmalu začela z delom predhodno organizirala svoje notranje združevanje...

pridelovanju, izvozu in potrošnji sadja in zelenjave. Sedajni sistem nelojalne konkurence v trgovini...

Predstavniki vseh evropskih (razen informbirojskega bloka), severnoafriških držav in Turčije so predlagali ustanovitve Evropske unije za sadje in zelenjavo...

Po obvestilu trgovinske zbornice FLRJ se bo kasneje ustanovila Zveza interprofesionalnih združenj za sadje in zelenjavo...

Inozemske razstave naše narodne umetnosti

V začetku februarja bodo odprli v Bruslju razstavo jugoslovanske narodne umetnosti, ki jo bodo naslednji mesec prenesli v Haag...

Lani so prirredili razstavo naše rodne umetnosti v skandinavskih državah ter dosegli z njo velike uspehe...

Žreb je razdelil nagrade reševalcem naše novoletne križanke

Reševanja novoletne nagradne križanke se je udeležilo veliko število reševalcev iz vseh krajev Slovenije...

Uredništvo je k razdelitvi in zrebanju nagrad povabilo iz vrst reševalcev šest priči, ki so se vabilu vse odzvale...

Zreb je nagrade razdelil naslednjim reševalcem, ki so nam poslali pravilne rešitve:

RESEVALCI, NAGRAJENI DO 100 DIN

- 1. Mara Pelc, Geodetski zavod-ekonomat, Ljubljana, Strelška ulica 12; 2. Slavko Verčnik, Resljeva cesta 24, Ljubljana; 3. Drago Grmišič, Tržaška cesta 161, Vič - Ljubljana; 4. Andrej Savil, Tolmin, Bazoviška 3/1; 5. Stefan Stravnik, Ljubljana, Akademski kolegij, Tyrseva 52/a; 6. Stanko Logar, Ljubljana, Sv. Petra c. 33; 7. Vita Škerjanec, Ljubljana, Parmova 58; 8. Janez Nered, Ljubljana, Resljeva 28; 9. Marjana Sever, Crnuče 99 pri Ljubljani; 10. Jože Soban, Ljubljana, Gubčeva 10/I; 11. Ivan Sovinc, Ljubljana, Gledališka 10/IV; 12. Zvonko Omerza, Ljubljana, Pražakova ul. 17; 13. Jože Ivanc, študent tehnike, Ljubljana, Galiletova 26; 14. Vinko Požar, šol. upravitelj, Smartno v Rožni dolini pri Celju; 15. Marjan Kogoj, Ljubljana, Tyrseva cesta 52/a.

RESEVALCI, NAGRAJENI Z ZBIRKO V VREDNOSTI 200 DIN

- 1. Franc Remih, Ljutomer, Strelška 6; 2. Danilo Gorjup, Ljubljana, Slomškova 4/L; 3. Kosta Bizjak, Ulica padlih borcev 2, Postojna; 4. Leopold Stanjko, Ljubljana - Polje 83; 5. Marjan Stony, Ljubljana, Belokranjska 10/B; 6. Petelinšek; 7. Rudolf Crnovc, Ljubljana, Strelška ul. 6/II; 8. Franc Titan, Ljubljana, Gosposvetova c. 16; 9. Bojan Vandro, Ljubljana, Rimska cesta 9; 10. Jože Hafner, Ljubljana, Nunska 17; 11. Franc Baraga, Preškrba LMe, Ljubljana, Crtomirjeva 3.

RESEVALCI, NAGRAJENI Z ZBIRKO V VREDNOSTI 250 DIN

- 1. Roza Cepin, Pilštajn; 2. Jože Soštaric, Ljutomer, Kolodvorska 14; 3. Franc Savil, Poljubnj 1 - Tolmin; 4. Ignacij Voje, Ljubljana, Korytkova 3; 5. Marta Gajsek, Ljubljana, Poljanska 19; 6. Ljubo Podpac, Ljubljana, Gestrična ul. 6; 7. Mirko Kragelj, žel. usl.,

Ljubljana, Koroska c. 18; 8. Milena Stangl, Tobčana tovarna, Ljubljana, Tržaska c. 12; 9. Stana Kuralt, Ljubljana, Bitenceva 7; 10. Jakob Jesih, Ljubljana, Rudnik 80.

RESEVALEC, NAGRAJEN Z ZBIRKO V VREDNOSTI 600 DIN

1. Joško Trobej, Celje, Cankarjeva ulica 13/II; 2. Ekar Ciril, Ljubljana, Gojzova c. 5; 3. Mira Zajc, Ljubljana, Graška ul. 8; 4. Mirko Vertot, OLO Trebnje, poverjenstvo za finance.

RESEVALCI, NAGRAJENI Z ZBIRKO V VREDNOSTI 600 DIN in KNJIGO »BELO-GARDIZEM«

1. Radoš Hribernik, Ljubljana, Aleševca ulica 24/L.

Nagrajencem sporočamo, da je razdeljevanje nagrad prevzel iz ljubečivosti Slovenski knjižni zavod. Reševalci iz Ljubljane naj se osebno oglasijo v njegovi knjigarni, Pred škofijo 5, kjer lahko od torka 15. januarja naprej dvignejo knjige proti predložitvi osebne legitimacije...

Rešitev novoletne nagradne križanke

Vodnarvo: 1. Savo Kovačević, 12. K. Hrovk, 20. Abukir, 21. kanon, 23. heloti, 24. oj, 26. leča, 27. as, 29. jod, 30. lev, 32. ro, 33. STO, 34. Ase, 35. interje, 37. arzi, 40. opož, 41. miner, 43. Arica, 44. Vuznica, 46. ale, 47. Onon, 48. Srečna nova leta, 49. Krim, 50. ne, 51. Ajak, 53. Kloto, 54. ga, 55. Umag, 58. niso, 61. Omiš, 63. gaga, 65. av, 67. Gotje, 69. Abako, 71. ali, 72. odredi, 74. oc, 75. nepovedan, 77. Ro, 78. izidi, 80. leča, 81. vsi, javor, 84. ki, 83. Inca, 87. Tibet, 89. on, 90. tir, 91. ko, 92. Java, 94. Ares, 96. č, 97. il, 98. Mal, 99. emu, 100. ar, 101. Avon, 103. vir, 104. čekana, 106. pa, 107. pas, 108. vihar, 110. aroma, 111. ko, 112. oc, 113. zaveda, 114. Eva, 115. usta, 116. Mišice, 117. Verdnik, 120. Ales, 125. ej, 126. Ogeden, 128. lev, 129. Zejne, 131. resavke, 133. vas, 134. kap, 136. Grk, 138. Rudo, 139. Iljija, 143. ikonom, 147. Ero, 149. tri, 151. Celenib, 152. Kofura, 153. Soča, 155. diale, 156. Badovan, 157. Ljilj, 157. Vrodina

Navpično: 1. Salomon, 2. Abosinec, 3. Vučeno, 4. Oka, 5. kl, 6. Oran, 7. ak, 8. Cajnke, 9. enocen, 10. voda, 11. in 13. ah, 14. letine, 15. il, 16. norica, 17. Oto, 18. vi, 19. kotlanti, 22. ne, 25. Jože Moštrč, 28. starka, 30. levo, 31. voza, 32. sparnost, 33. Ir, 35. ere, 38. Zelenkora, 39. Litostroj, 42. em, 45. ut, 48. sarna, 49. KLO, 52. Jugovini, 55. agas, 57. Galac, 58. iodi, 60. eje, 62. Man, 64. akonitni, 66. Vinodol, 68. edili, 70. Bačnovac, 71. ad, 73. Izobara, 74. od, 76. Emer, 78. Ivceri, 83. ata, 84. Koca Popovič, 88. zmerne, 89. let, 91. garancija, 92. leča, 93. Vukovar, 95. Sinjajevina, 98. Mihec, 100. Ana, 102. os, 103. Vidin, 105. amater, 106. potek, 108. vale, 109. Ra, 111. KS, 113. tid, 115. ved, 116. mašila, 117. v, 12, 19. dekar, 120. ni, 121. in, 122. Ker, 124. os, 127. garancija, 128. epka, 132. vrti, 134. kaj, 135. koš, 137. krov, 140. jel, 141. Abo, 142. dv, 144. koc, 145. ml, 146. maj, 148. od, 150. ran, 154. av, 155. od.

Obsodba informbirojskih rovarjev

Pred okroglim sodiščem v Beogradu je bila od 7. do 10. januarja sodna razprava pred vojskovo Senzicno, nekdanjemu pomočniku predsednika Gospodarskega sveta vladе FLRJ, Dragiel Srzentić, bivši uslužbenec zunanjega ministrstva, Milki Zičina - Sakić, biv. uslužbenka Titarskega podjetja »Rad«, Ljubu Mihajloviću, bivšemu uslužbenec tobačnice tovarne v Novem Sadu in novinarju Dragomirju Laloviću. Vsi so bili spoznani za krive in obsojeni.

Vojslav Srzentić je bil obsojen, ker je od sredine leta 1945 do obojenja, ker je leta 1951 organiziral skupino, kateri je pripadala tudi informbirojski rovar Dragomir Lalović. Ta skupina je delovala od časa do časa ilegalne sestanke v Srzentićevem stanovanju. Srzentić je sprejel kontrarevolucionarno resolucijo Informbiroja in vzpodbujal ostale obtožence, naj se priprave na izhajanje središča od strani države, da bi se lahko odstranili sedajoči državni voditelji in uvedli FLRJ in zakonito vladjo FLRJ. Ker ni utegnil biti bolj povečan skupino za svoje sovražno delovanje, je skušal po svoji zemi, obsojeni Dragiel, ko je obliki pripravi na izhajanje v Italijo, napazati stike z informbirojski in italijanski komunistični partiji in dobiti od njih navodila za nadaljnje delo. Nato je poskušal najti doma skrivno zatočišče, v katerem bi nadaljeval svoje nezakonito delo, in je pripravo na izhajanje središča, da bi pomnožil propagandno gradivo s sovražno vsebino. Ker se je bal odgovornosti za svoje izdajalsko delo, je večkrat poskušal na ilegalni način pobegniti v tujino.

Stoletnica - visok življenjski jubilej

Na Dobah ob državni cesti med Kostanjevico in St. Jernejem stoji priljubljen dom Neža Marit in roj. Pintar, ki bo praznovala 14. januarja stoletnico svojega življenja. Rodila se je leta 1832 v St. Mavru v okolici Gorice na Primerškem. V Solkanu se je poročila z Dunajskanom Jožefom Martinom, ki je bil kasneje kot gozdar premečen k Gozdnim upravam v Kranjski in Koroški deželi, val v Malem Borštu. Uredila sta si prazen dom in vzgojila pet sinov in dve hčeri, od katerih živita samo še sin Karel v Okučanih in hčerka Pavlina v Beogradu. Hčerka Metka, poročena Dvornjak, je zgodaj umrla in zapustila majhne otroke. Tem vnučkom je postala ljubljanska prava mati in pri enem od njih se danes živi.

Dragiel Srzentić in Milka Zičina - Sakić, Ljuba Mihajlović in Dimitar Sredanović so bili obsojeni, ker so se podpirala strinjali s sovražnim početjem vojslav Srzentića in tudi sami s sovražno agitacijo in propagando delali na tem, da bi bil naša država, ki je bila v tistem času vena od držav informbirojskega bloka z ZSSR na čelu. Za isto delavnost je bil obsojen tudi Dragomir Lalović, ki je bil povezan s to skupino po Milki Zičini - Sakić. Razen tega je bil Lalović obsojen tudi, ker je bil tehnični urednik časopisa »Sindikati« poverljiv 62.432 din.

V svojem življenju je bila tako vrste zdravlja, da ni nikoli potrebovala zdravila. V njeni visoki starosti ji vzorno stree njena pravnikinja Mimica. Ob častitljivem jubileju ji vsi Kostanjevci prisočno čestitamo ter ji izrekamo naše najboljšo željo za nadaljnje trdno zdravje in za prijeten večer življenja.

Vsi omenjeni so bili obsojeni na kazenski strožaji zopora, in sicer: Volko Srzentić na 15 let, Dragica Srzentić na 10 let, Milka Zičina - Sakić na 8 let, Ljuba Mihajlović na 15 let, Mitar Sredanović na 7 let in Dragomir Lalović na 9 let strožaja zopora. Razen tega so bili obsojeni na odvzem državljanstva in pravice. Vsi obsojenci so priznali svojo krivdo.

Novi tipi domačih radijskih aparatov

Po izjavi glavnega direktorja kovinske in radijske industrije LR Srbije bodo letos v tovarni radijskih aparatov »Nikola Tesla« v Beogradu izdelovali pet vrst radijskih aparatov. Med drugim bodo izdelali 1000 luksuznih aparatov. Prvih bodo prišli na naš trg domači petcevniki radijski aparati. (Sejaj izdeluje ta tovarna štiricevni aparat). Izdelovali bodo tudi aparate z magničnim ocesom. Za množično proizvodnjo aparatov »Kosmaj« bodo v tovarni začeli izdelovati tudi še tiste dele, ki jih morajo sedaj tvažati. Radijsko-rentgenski zavod v Nišu pa bo začel serijsko izdelovati elektrone za radijske aparate, tako da bo naša radijska industrija tudi glede elektronk neodvisna od uvoza.

IZ NAŠIH KRAJEV

Uspešno delo klubov prosvetnih delavcev v Srbiji in Vojvodini

Pri napredku ljudske prosvete v Srbiji in Vojvodini imajo v zadnjem času velike zasluge klubi prosvetnih delavcev, ki so bili ustanovljeni že v vseh večjih mestih Srbije in Vojvodine. Posebno delaven je Klub prosvetnih delavcev v Novem Sadu, ki je ustanovil že veliko knjižnico, v kateri je že nad 10.000 knjig. Pred nekaj meseci je dobil ta klub od novosadskega mestnega ljudskega odbora 100.000 din podpore in bo tako svojo delavnost še povečal. Po doseženih uspehih pri razširjanju ljudske prosvete je v vsej LR Srbiji na drugem mestu Klub prosvetnih delavcev v Nišu.

Smartno pri Litiji. Preteklo soboto in nedeljo je bil v Smartnem pri Litiji pripravljen sejem. Vse je hitevalo od kulture, kjer so predneli Markovsko igrico »Mucin dom«. Predstava je zelo lepo uspela, saj je bila skrbno pripravljena. Smartninska predstava »Mucin dom« je lep primer družnega dela krajevnih prosvetnih delavcev. Z veliko poštrevnostjo in domišljestjo so se lotili zahtevne izre. Vozel Janez je zmo deliral in izdelal kar 16 krasnih glav raznih živali. Režijsko pa sta celotno delo našuštrali učiteljici tov. Schwejercerjeva in Vozlarova. Vsekarer je ta primarno za zred, kako naj dela in sodeluje kulturelno prosvetni aktiv in kje naj bo poudarek prizadevanj; namreč na doseganju umetniške višine, ne pa zgolj na pridobivanju denarnih sredstev z vsloplnami. Takih predstav si želimo.

Tolmin. Na zadnjem zasedanju okrajnega ljudskega odbora so se odločili, da sme okrajni odbor Ljudske prosvete pobirati prispevke od vseh prireditelj in od 5 do 10% za okrajni kulturni fond, ki prireditelji in od 30 do 35 odstotkov od prodanih vstopnic. Če na prirediteljski slučajno ni vstopnic, pa sme okrajni odbor Ljudske prosvete določiti pavšalni znesek. Vsi prireditelji so dolžni navesti prispevek, dovolj jasno povesti, za kakšen namen se denarje bodo izdajali. Sredstva za prirediteljske in sodelujoče stroške bodo izdajali glavni odbor Ljudske prosvete. Se prijavljane. Skoraj v vseh sindikalnih področjih je poljskega okraja so se začeli pripravljati na občne zbornice, ki bodo v prvih dveh mesecih letošnjega leta. Sindikalni sveti bodo te dni sklicali še širše sindikalne konference, kjer se bodo pripravili na vse naloge v zvezi s pripravami na občne zbornice. V. L.

France Bevk: Kaj pišem?

Ta članek je napisal France Bevk za brvnarijski list »Pionir«.

Uredništvo »Pionirja« me je vprašalo, kaj zdaj pišem za mladino.

Prav! Če me kdo česa prav lepo prosi, mu le stežka odrečem.

Drugo pa je, kaj nameravam napisati, recimo do pomladi. Tega pa je nekaj.

Včasih je kaka zgodba, ki jo nosim v glavi, hudo nadležna.

Kaj pa, če mi več zgodb roji po glavi in me nadleguje, da naj jih napišem?

Tudi to se zgodi. In samo vam povem, da je prav zdaj tako. Tu je zgodba o neki mački, ki je veliko zanimivejša od živala.

Karel Sirok:

PRI POLZU

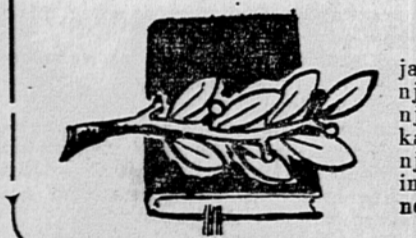
Polzek, polzek, ali spiš, ali v hiši se gostiš?

Polz iz hišice že gre, jezen steza v nas rogé;

RIBISKA

Moja njiva je prostrano morje, moje lehe — skočni so valovi,

Ti dve pesmi Karla Siroka objavljamo, da se ob deseti obletnici njegove mučeniške smrti oddolžimo njegovemu spominu.

Spisal: John Godyn Prirredil: Jerko Jermol

Naseljenci, domačini in otroci

Devetletni Tom je stal na verandi, ki je obdajala hišo od treh strani.

Toda deček ni videl ne slišal vsega tega, Rjave oči so mu hrepenele zrla na stezo, ki se je vila med grmovjem in se polagoma izgubljala med kavčukovci.

Oče in mati sta že sedela za mizo. Mati je bila majhna, šibke postave,

temnih las in oči. Bledi obraz je pričeval, da ni trdnega zdravia.

»Si pa že spet prežal, odkod se prikaže stric Gregor,« je rekel sinu.

»Otrok pač gleda svet vse drugače kot ti,« je menila skoraj tiho, »Za-

NAJDIHOJCA

PRILOGA ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Dragotin Kette:

MRAVLJI

Zvečer sta se šeli mravlji, sosedi v mravljišču. »Joj, kako sem zdelana,« reče prva »ves božji dan sem prevlačevala košček sladkorja.

»Brezumnica,« reče druga, »vidiš, jaz sem pa nosila le bolj majhne koščke: le pojdi pogledat, kakšen kup jih je! Seveda, ti hočeš vse naenkrat. Nu, pa imaš. Boš vsaj vedela za drugikat!«

Zmaj - Gradnik:

Zimska pesem

Zima, zima — že nam kima. Če je zima, to je prav!

Zima, zima — ne boji se nihče je, če je le zdrav.

Ven na prosto, kdor junak je! Tam že mete mrzel sneg,

že zametel je dolino, vrt in log in hrib in breg.

Kaj pa more zima meni? Kaj mi more, kaj mi sme?

Samo nosek pordeči mi, da to nič ni, vsak to ve.

Sestra Zorka, le ne cinačaj, jaz bom zadaj, ti boš spred!

Koj se bomo vsi ogreli — čični samo na ta led!

To železnica je živa — to je dirka, to je let!

Zbogom ptice, kralitice, naš sedaj je celi svet!

V SPOMIN SI ZAPISI:

da je rana ura glata ura, da sta sonce in zrak najboljša zdrav-

nika, da je skromnost ena izmed glavnih čednosti, ki delajo človeka prikupljivega,

da je marljivo učenje v prvi vrsti tebi samemu v dobiček, potem šele staršem v veselje,

da je telovadba zdrava in koristna, ker te stori močnega in gibčnega,

da je dobra knjiga najboljša zabava, da je mučenje kakršne koli živali najpotejše in najbolj zančevanja vredno dejanje!

Mati: »Ali si se umrl, Mihec?« Mihec: »Seveda, mati! Ze večerjat!

Meh za smeh

Jakec in Minca hodita v prvi razred. Ko prideta iz šole domov, ju oče vpraša:

»Nu, kako je bilo v šoli?« Dvočrta molčita.

»Ali vama je učiteljica všeč?« »Ne!« se oglasita oba,

»Zakaj pa ne?« Minca molči, Jakec pa zamisljeno odvrne: »Ker nič ne ve, Zmerom samo nas otroke izprašuje!«

Mati: »Ali si se umrl, Mihec?« Mihec: »Seveda, mati! Ze večerjat!

Bilo je kazno, da je očeta spomin na domovino nekam razburil.

»Branja in pisanja že,« se je oče trdo odkrhal. »Proti temu še nikoli nisem nobene znil. Nočem pa, da bi lenuharil in se potikal po grmovju in pragozdu.«

»Ker nič ne ve, Zmerom samo nas otroke izprašuje!«

»Otrok pač gleda svet vse drugače kot ti,« je menila skoraj tiho, »Za-

Kamela in pesek

Orientalška pravljica

Potovala je kamela skozi puščavo. Visoko pod nebo je dvigala glavo in prezirljivo gledala pesek in pravi pesku:

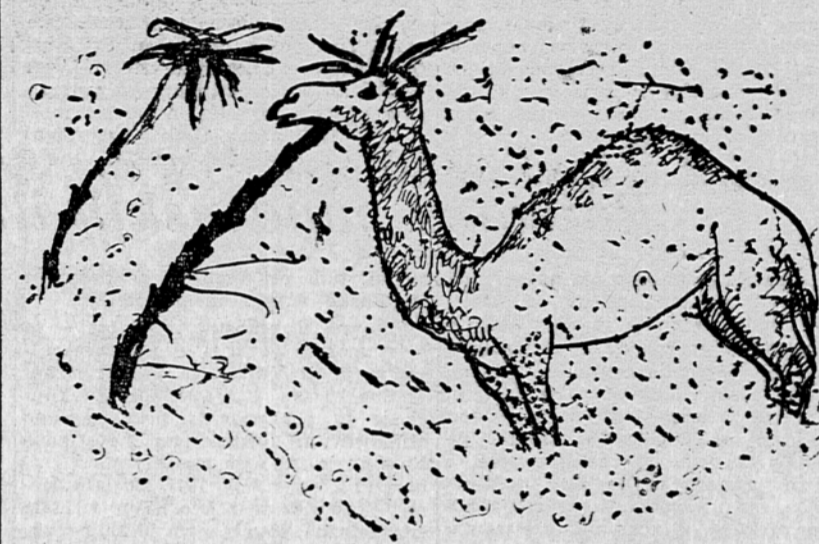
»Glej, kako sem mogočna. Pod mojimi kopiti je pohojenih na tisoče tvojih bratov.«

»Drobna zrnca peska so se izpod stopinje razširila na vse strani okrog kameline noge.«

Tedaj pa se dvigne nevihta in zadrživa samum — puščinski vihar. Od silnega vetra so peščena zrnca kakor vstala na noge, se v gostih

množinah dvignila v zrak, skoraj do oblakov. Odtod spet popadajo množicah na prevzeto kamelo, ki jo skoraj vso zasujejo, kakor da jo hočejo živo pokopati.

»Oho!« ji tedaj rečejo peščena zrnca. »Ti si malo časa nas zasmehovala. Vendar si imela nekoliko prav. Mi nismo bili edini in zato si nas mogla teptati s svojimi kopiti. Ali zdaj, ko smo združeni, od vetra razburkani in dvignjeni, glej, kaj vse smo ti mogli storiti. O, prevzeta, mogočna kamela, kaj smo storili iz tebe?!«

Osel in njegov gospospodar

Osel je gledal in z zavistjo opazil, kako gospodar ljubi svojega psa. Misli si je: »Jaz se toliko mučim, nosim vodo in drva, pa mi dajo le toliko jesti, da ne poginem od gladi; tej priliznjeni pasji nesnagi pa se tako dobro godi. Tudi jaz se bom prilizoval; ne bo mi škodilo.«

Tedaj opazi osel svojega gospodarja, ki sedi na stolu pred hišo in dremlje. Polagoma se mu približa. Glavo mu nalahko nasloni na ramo in zariga mu na uho kolikor more: »laaa! laaa!«

Gospodar poskoči od strahu in pokliče družino, da osla doberba premlatijo.

(Po Dositeju Obradoviću)

LISICA IN JEŽ

Lisici so se dolgo cedile sline po jezevi pečenki, ko je hodila na lov mimo jezevega stanovanja kraj gozda. Odločila se je, da bo poizkusila z zvijačo:

»Ježek, reče nekoč zvitorepka, kako si neumen, da vedno vlačiš seboj ta bodičasti plašč. Slici si ga; čas je že!«

»Seveda bi ga slekel in ga bom stekel, se smeje jež, »toda samo tedaj, ko si bodo lisice izdrle svoje grabežljive zobe.«

Oton Zupančič:

VES, KAKO RASTE HRAST?

Veš, kako raste hrast? Ničesar ne čuti,

le zemljo pod seboj, in njenih sokov skrivnostno pretakanje...

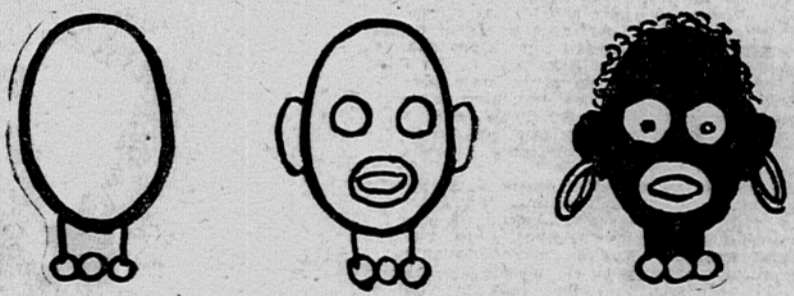
Ničesar nima v misli... le neba visokost in svoj mero v njej...

Ničesar ne zna — le tla sesati in se razgovarjati z vetri brezdomci,

in vsakemu pevcu kraljatomu dati zavetja čez noč.

Narodna

Za mlade risarje — kako narišemo zamorca?

Prav kot bi hotel reči: nisem prašiček sem ptič.

»Kreks, kreks,« je zavreščal veliki kljun.

»Kreks, kreks,« je odgovorilo iz zaboja.

Tom je prinesel lonček, ki je bil napolnjen s koščki narezanega mesa. Mladega kričaća je položil na koleno, držal ga je z levico, Nabolde je košček mesa na šibico, odprl papigi kljun in ji porinil meso globoko v grlo.

Zavijala je z očmi požirala in se davila, vendar je bila zadovoljna. Dobila je drugi košček. In še tretjega, žival je bila nenasitna.

»Tako,« je rekel deček, »ti imaš dovolj. Zdaj pride na vrsto bratec.«

Položil je kakaduja na prejšnje mesto, potegnil iz zaboja drugega vreščaća. Ta je bil enak prvemu. Prav tako velik in prav tako gol, Zadek mu je bil okrašen z dvema peresoma.

Tedaj se je razlegnil z dvorišča divji krik in kokodakanje. Tom je položil papigo v zaboju in naglo ko blisk planil na prosto.

Izpod neba je bil šinil kragulj in zgrabil nedoraslo kokoško. Pravkar se je hotel z žrtvijo, ki je na ves glas vpila, dvigniti v višave. Tom je zgrabil palico, ki je ležala na tleh. Dvignil jo je nad glavo in tekel nad razbojnika. Kragulj se je prestrašil dečka, pustil žival in pobegnil. Tom si je ogledoval putko. Kraguljevi kremplji so ji bili sicer predrli skozi perje, a hudega ni bilo. Kokoši so vpile, niso se mogle potolažiti.

Tobi, udomačeni kenguruj, je nerodno priskakljaj in povohaj ranjeno žival. Naglo je zopet odkakljaj. To ni bilo ni posebnega. Tako in še huje razdraženo pišče je že večkrat videl.

Tom je odnesel putko v hlev in jo posadil na seno. Dva dni, pa bo zopet zdrava.

Znova se j' posvetil svojemu zaboju in papigam. Segel je na dno. Gola žival, ki jo je držal v rokah, je vreščala: »Kreks, kreks.« To je pomnilo: daj jesti! Tedaj se je oglasilo tudi iz zaboja: »Kreks, kreks — daj jesti!« Deček je položil žival v zaboju, zgrabil drugo. Vpil št. obe. Bil je v zadregi.

(Se nadaljuje)

Oton Zupančič:

Veseli kotledniki

Čase pregledujemo zase koledujemo in za lepo leto mlado preobračamo navado: nič od vas ne prosimo, mi darove nosimo, meh za smeh in vrečo srčce Cicičn za nami vleče, n za hišo zidano, le za voljo židano!

Medved in hruške

Ne spominjam se več, kdaj in kje se je to zgodilo. Mati je šivala srajčico v senci pod mogočnim drevsom in zibala otroka.

Nenadoma pribrundera medved in stegne šapo, v katero je bil zaboden velik, oster trn. Mati se hudo prestraši, ne ve, kaj bi storila. Medved pa je še dalje gundal kot bi prosil, naj ga reši bolečine. Tedaj se mati spomni, da je žival hvaležnejša za storjeno dobroto, kakor pa človek in da s tem morda reši otroka. Opogumi se in izdere trn iz medvedove šape.

Medved jo hvaležno pogleda, potem pa, meni nič tebi nič, prevrne zibko in potunka otroka v travo in zibko odnese s seboj.

Ni minilo dolgo časa in glej, komatin se vrne in postavi pred mamer polno zibko sladkih hrušk.

UGANKE - PREVEJANKE

Bela hiša sred vasi, v belj hiši je živjav vse dni, v njej obzorja se jasnijo, ključke k znanosti delijo.

Ze ob prvih žarkih sonca ji zavije vrat Polonca; ko pa sonce gre za morje, ona v hiši je obzorje.

Rešitev ugank pošljite na sloslov: Uredništvo »Najdihojcec, Ljubljana, Knaflejeva ul. 5

VABILO K SODELOVANJU

Uredništvo Slovenskega poročevalca je dolgo tuhtalo in razmišljalo, kako bi dalo lepega, dobrega in koristnega branja tudi vam, našim najmlajšim bralcem. V ta namen bomo izdajali vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu »Najdihojcec«, ki bo prinašala vse mogoče prispevke naših in tujih mladinskih pisateljev: povesti in pravljice, pesmi in uganke ter vsakovrstnih zanimivosti iz naših krajev in od drugod. Tudi mladi risarji bodo našli v listu svoj prostorček: skratka vsak bo našel v njem nekaj, kar mu bo v posebno veselje.

List pa ne more biti najboljši, ako ne bo imel dopisnikov iz vaših vrst. Zato vs uredništvo vlnudno vabi, da čim več dopisujete. Pišite nam o vsem, kar doživljate vsak dan doma in v šoli. Risarji pa naj pošiljajo svoje risbe, ki jih bomo z veseljem objavljali.

Naš ljudski pregovor pravi: »V sloji je moč!« To velja tudi za naš list. Čimbolj bomo strnili svoje sile, tem boljše bo list — nam in vam v toplo zadovoljstvo.

